

"האין אני אישה?"

אגדה אמריקנית: אישה שחורה, שאינה יודעת קרוא וכתוב, ממובילות המאבק לזכויות נשים במאה ה-19

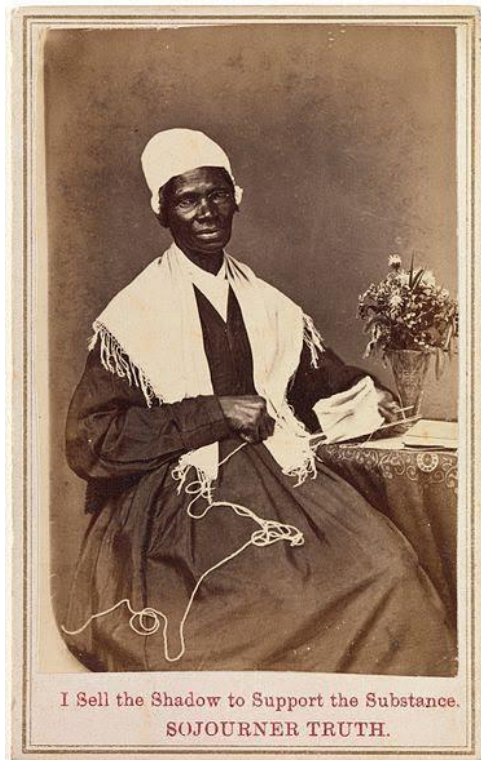
סוז'ורנר תרות' (1883-1797)

"ובכן, ילדים, במקום שבו יש המולה כה רבה, חייב להיות גם דבר מה בלתי תקין. אני חושבת שבקרב השחורים בדרום והנשים בצפון, כולם מדברים על זכויות ועד מהרה לגברים הלבנים תיווצר בעיה שיתקשו לפתור. אך על מה כל הדיבורים האלו כאן? הגבר הוא שם, אומר שיש לסייע לנשים לעלות לכרכרות ולדלג מעל שלוליות מים ושיש לפנות להן את המקום הטוב ביותר בכל מקום. אך לי, אף אחד לא עוזר להיכנס לכרכרות, או לדלג מעל שלוליות של בוץ, או נותן לי מקום טוב! והאין אני אישה? "Ar'n't I a Woman?" הסתכלו עלי! הסתכלו על הזרוע שלי! חרשתי ושתלתי והכנסתי תבואה לאסם ואיש לא יכל להתחרות בי! והאין אני אישה? אני יכולה לעבוד ולאכול בדיוק כמו גבר - כאשר זה מצוי בהישג ידי- ואני יכולה גם לשאת את הצלפת השוט! והאין אני אישה? ילדתי 13 ילדים וראיתי איך רובם נמכרו לעבדות וכאשר בכיתי מתוך כאבה העמוק של אם, אף אחד לא שמע אותי חוץ מישו. והאין אני אישה? ואז הם מדברים על הדבר הזה בראש. איך קוראים לזה? (מישהוא בקהל לוחש, "אינטלקט") זהו זה, מותק. מה זה קשור לזכויות של נשים או לזכויות של שחורים? אם הספל שלי לא יוכל להכיל יותר מכחצי (pint) ליטר, ושליך יכול להכיל ליטר (quart), האם לא תהא זו רשעות מצידך שלא לאפשר לי למלא את ספלי? ואז, האיש הקטן בשחור, העומד שם, אומר שלנשים לא יכולות להיות אותן זכויות כמו לגברים, משום שישו לא היה אישה! מהיכן הגיע ישו מושיעך? מאלוהים ומאישה! לגבר כלל לא היה קשר אליה {להולדתו של ישו}. אם האישה הראשונה שאלוהים ברא אי פעם, הייתה חזקה דייה בכדי להפוך לבדה את העולם כולו, הרי שהנשים האלה ביחד, מסוגלות להחזיר אותו חזרה, למקומו הקודם והנכון! ועכשיו הן מבקשות לעשות בדיוק את זה ומוטב שהגברים יאפשרו זאת להן. תודה לכם על שהאזנתם לי ועכשיו לסוז'ורנר Sojourner הקשישה אין יותר מה לומר."

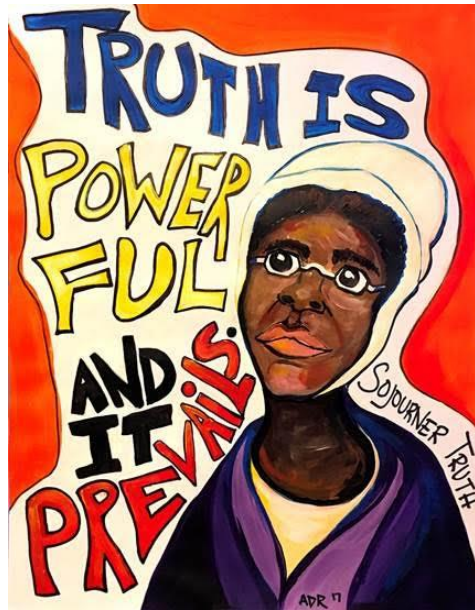

קיימות גרסאות שונות לנאומה המאולתר של סוז'ורנר תרות'. היא נשאה אותו במסגרת "הוועידה למען זכויות נשים" שהתקיימה ב-1851, בכנסיית האבן העתיקה (שבינתיים, נהרסה) באקרון, אוהיו.

כנסים מהסוג הזה היו נפוצים אז ברחבי ארה"ב, משום שנאסר על נשים להיות חברות מן המניין בארגונים שהתנגדו לעבדות. כנס זה נערך 3 שנים (19-20.7.1848) לאחר הוועידה בסנקה פולס, ניו יורק, בה דרשו נשים לראשונה באופן מאורגן, זכויות. הכינוס הוא אורגן ע"י נשים קוויקריות ומרבית המשתתפים בו היו נשים. פרדריק דאגלס, האפרו-אמריקאי היחיד שהשתתף בוועידה, דחק במארגנות שלא להשמיט את הדרישה לזכות הצבעה לנשים, דרישה שלא התקיים סביבה קונצנזוס מלא באותו זמן. "הצהרת ההמלצות" שפורסמה, התבססה על הצהרת העצמאות האמריקאית (4.7.1776). נערכו בה שינויים כדי שתתאים למסמך שהדגיש את שיעבודה של האישה לאדונה, הגבר ושדן בזכויות נשים.

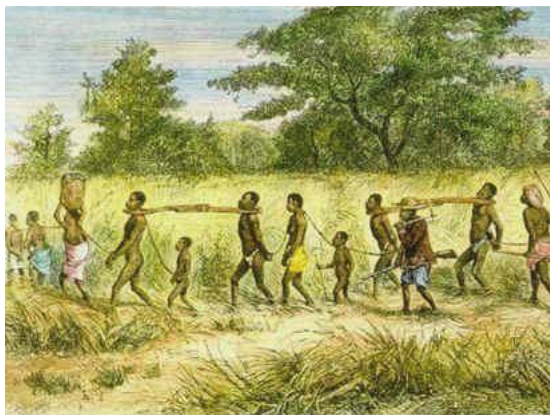

סוז'ורנר לא הייתה אמורה לשאת דברים בכנס. היא ירבה במקומה בקהל ושמעה את הדברים שהושמעו ע"י אחרים. ביומו השני של הכנס, קמו מספר כמרים והביעו את דעתם על עליונותו של הגבר. אחד טען, שהגבר יותר אינטליגנטי מהאישה. שני טען כי ישו היה גבר, לא אישה. שלישי התייחס לחטא של "אימנו הראשונה". לפתע, סוז'ורנר קמה ממקום מושבה בפנית הכנסייה. מספר נשים פנו לגברת גייג', מנחת הכנס ודרשו ממנה שלא לאפשר לסוז'ורנר לדבר, כי חששו שהיא תפגע באינטרס שלהן (זכויות נשים) ברגע שתתחיל לדבר על העבדות. אך סוז'ורנר התקדמה בבטחה אל הפודיום והורידה באיטיות מעל ראשה, את הכומתה שהייתה אמורה להגן עליה מפני השמש... ואז החלה לשאת את דבריה... אנשים שונים בקהל, רשמו את נאומה של סוז'ורנר וחלקם הכניסו בו ביטויים דרומיים, מה שללא ספק לא התאימו לשפה בה השתמשה סוז'ורנר, שהייתה צפונית. כנראה שגם המשפט "והאין אני אישה", לא היה שלה, אך חרף זאת, הוא השתרש מאד והפך לחלק אינטגרלי של הנאום והמשפט הנוקב ביותר בו - ובכלל. הנאום נחשב לאחד הנאומים החשובים ביותר בהיסטוריה האמריקאית בנושא של ביטול העבדות והענקת זכויות שוות לנשים. הוא נגע בנקודות סוציו-אקונומיות ופוליטיות חשובות כגון-מעמד' גזע, מגדר. הנאום הדגיש את היחס לאחר, לכאב העצום שאדם אחד יכול לגרום - בזדון- לאדם אחר. בנאום יש הן פניה לאקטיביזם פוליטי והן פניה למוסר דתי. גירסת הנאום שתירגומה מובא כאן, הינה הראשונה שהתפרסמה במלואה וזאת, ב-1863, 12 שנה לאחר שסוז'ורנר נשאה אותו. מי שפירסמה אותה הייתה פראנסס גייג' Frances Gage, פמיניסטית ואבולוציוניסטית בולטת בתקופתה.

הכומר מריוס רובינסון Marius Robinson מאוהיו, שמע את הנאום ורשם אותו בזמן אמת. הוא פירסם את הנאום חודש לאחר שנישא, בכתב העת "החצוצרה המתנגדת לעבדות". בגרסתו זו, המשפט "והאין אני אישה" הושמט כליל. אז מי הייתה האישה האפרו-אמריקנית שבמילותיה הפשוטות, באנגלית העילגת שבפיה, הצליחה להעביר מסר חד וברור שחדר את ואל ליבותיהם וראשיהם של שומעיה? שיותר משדיברה אליהם, שוחחה איתם? שהפכה לאחת מהלוחמות החשובות ביותר למען זכויות אדם במאה ה-19, בארה"ב? שידעה להשתמש בגובהה (כ-180 ס"מ), בקולה הנמוך, באינטליגנציה הטבעית ובכישרון הרטורי המולד שלה- דיבור ישיר ובלתי סנטימנטאלי, בכדי לגרום לאחרים להקשיב לדבריה, גם אם לא ממש חפצו בכך? איזבלה בומפרי (boom- עץ בהולנדית; אך השם עצמו לא היה כנראה הולנדי, פרט אולי לחלקו הראשון, (בומ) Isabella Bomefree או בל "Belle", נולדה בסביבות 1797 (התאריך לא וודאי. במהלך חייה היא טענה שהיא יותר מבוגרת ממה שחשבו. מקובל לחשוב שהיא נפטרה בסביבות גיל 87, אך בהתאם למה שטענה בחייה, על מצבתה נכתב שהיא הייתה בת 105). קצת יותר מאוחר שונה השם לבאומפרי Baumfree, בעל הצליל היותר גרמני (באום- עץ בגרמנית). היא נולדה בסוורטאקיל, מחוז אלסטר, אל תוך העבדות שהייתה חלק כה מרכזי ומזווע בהוויה האמריקאית של התקופה. נראה ש-20 האפריקאים הראשונים הובאו ב-1619, לוורג'יניה, ע"י ספינה הולנדית. הוריה היו עבדים, ג'יימס (נחטף ע"י לוכדי אפריקאים בטריטוריה שהיום ידועה כמדינת גאנה והובא לארה"ב) ואליזבת (כינוייה היה מאו-מאו בת Mau-Mau Bet, בת לעבדים מגינאה) באומפרי. הנוהג בתקופת העבדות היה שהאדון הלבן העניק את שם משפחתו לעבדיו והם השתמשו בו כל ימי חייהם. כך ששמותיהם המקוריים של מרבית העבדים השחורים, נשכחו מזמן... מלקולם X (19.5.1925- 21.2.1965) למשל, הפעיל האפרו-אמריקאי המפורסם במאה ה-20, כינה עצמו X, משום שלא רצה להשתמש בשם המשפחה שנתן לאבותיו אדונם הלבן ("ליטל")

ואת השם האפריקאי המקורי, אף אחד מבני משפחתו של מלקולם לא זכר... משפחתה של בל, כולל 10-12 אחיה, חיו באחוזתה באסופוס, במדינת ניו יורק, 95 מייל צפונית לעיר עצמה. היא לא הספיקה להכיר את כל אחיה, משום שהם נמכרו בגיל רך לאחוזות אחרות. המשפחה התגוררה בבית קטן ולידו פיסת אדמה, עליה גידלו בעיקר טבק וטירס, יבולים שיכלו למכור לשיפור פרנסתם. האחוזת הייתה שייכת למהגר הולנדי בשם קולונל ג'והנס הארדנברג Colonel Johannes Hardenbergh. הולנדית הייתה השפה הראשונה שבל למדה. כשהקולונל נפטר, הבעלות על העבדים עברה לבנו, צ'ארלס. בל שהייתה אז תינוקת, הועברה יחד עם כל העבדים האחרים, למרתף ביתו של צ'ארלס, שם חיו בתנאים קשים מאד של רטיבות, עובש, צפיפות, קור, חושך ואולצו לישון על מזרני קש.

עם פטירתו של צ'ארלס ב-1806, נמכרה בל בת ה-9, במכירה פומבית, יחד עם עדר כבשים, תמורת \$100, לאדון אחר, ג'ון ניילי John Neely מקינגסטון, שהרבה להכות אותה. סיבה מרכזית לכעסו של היילי עליה הייתה בעיית התקשורת שחצצה ביניהם - היא לא ידעה אנגלית והוא לא ידע הולנדית ולכן, היא לא הבינה את פקודותיו. מאז גיל 9, היא כמעט ולא ראתה את הוריה יותר. בדומה לעבדים רבים אחרים, גם בל נמכרה עוד מספר פעמים לאדונים אחרים וסבלה קשות מיחס של אלימות פיזית, נפשית ומילולית. בסופו של דבר, ב-1810, שנתיים מאוחר יותר, נמכרה לג'ון דומונט John Dumont, בעל אחוזת בווסט פארק, ניו יורק.

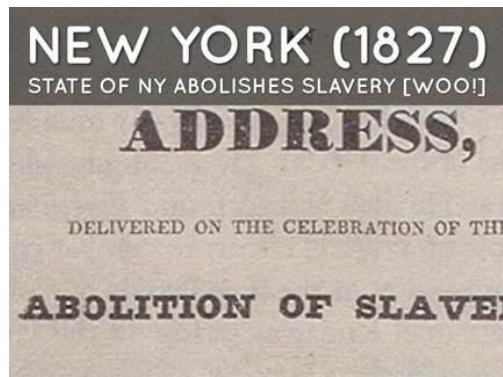

בית אחוזה. בבית זה גרה משפחתו של האדון. העבדים חיו לרוב, בבקתות מרוחקות ועלובות

בשלב זה איזבלה כבר דיברה אנגלית. אישתו של דומונט, סאלי, מיררה את חייה בדרישותיה הקטנוניות, כנראה על רקע הקשר המיני שדומונט כפה על איזבלה. סאלי התעקשה שאיזבלה תעסוק גם בעבודות הבית, כמו ניקיון, בישול וכביסה ולא תעבוד רק בשדות. ג'ון עצמו, נהג לשבח את איזבלה וטען שהיא עובדת בשדה כמו גבר, אך לא היסס להכות אותה כל אימת שמצא סיבה לכעוס עליה. מערכות היחסים המיניות שכפו אדונים לבנים על שפחותיהם, לא פעם באכזריות נוראה, היו דבר "שבשגרה" בתקופת העבדות. ילדים רבים נולדו מקשרים כפויים אלו, אך האדון בדרך כלל, לא הכיר בהם כילדיו, אלא הם נחשבו לעבדיו לכל דבר ועניין. ב 1815, בהיותה בת 18, בל התאהבה ברוברט, עבד שחי בשכנות, באחוזה אחרת. נולדה להם כנראה בת בשם דיאנה (אך יתכן שהייתה ביתו של האדון הלבן, ג'ון דומונט). אדונו של רוברט, צ'ארלס קאשיון Charles Cation הפריד ביניהם באכזריות, משום שמאחר שאיזבלה לא הייתה שפחתו, ילדיהם לא היו הופכים לעבדיו, כי אם לעבדיו של דומונט. ואילו אם מנישואין של רוברט לשפחה שהוא, קאשיון, היה בוחר עבורו מבין השפחות שבאחוזתו, היו נולדים ילדים, הרי שהם היו נחשבים לעבדיו...

הזוג המאוהב המשיך להיפגש על אפו ועל חמתו של צ'ארלס. כנראה שבאחת הפעמים בהן נפגשו, צ'ארלס ובנו, ארבו להם ותפסו אותם "על חם". בכעסו האיום, קאשיון היכה את רוברט באכזריות כה רבה, עד שהוא נפטר מאוחר יותר מפצעיו. איזבל נשאה כל חייה את הכאב העצום בליבה. היא אולצה להינשא לעבד אחר, תומס שהיה מבוגר ממנה ב 20 שנה וילדה לו 4 ילדים (תומס נפטר קרוב ללידה, פיטר [1821], אליזבת [1825] וסופיה [1826]).

ניו יורק הייתה אחד המקומות הראשונים שהחלו בהדרגה, עוד ב 1799, בתהליך של ביטול העבדות. היא בוטלה סופית ב 4 ביולי, 1827, ביום העצמאות ה 51 של ארה"ב.

איזבלה הייתה צמאה לחירות ושמהבינה ב 1826, שדומונט לא יקיים את הבטחתו לשחררה לחופשי, הבטחה שנתן לה בתנאי "שתתנהג יפה" ואז, חזר בו בטענה שבגלל פגיעה בידה, היא " לא התנהגה יפה"... היא לקחה את ביתה הקטנה, סופיה (יתר הילדים והבעל נשארו מאחור) וברחה, או כפי שהיא עצמה הגדירה זאת מאוחר יותר, בשיחה עם דומונט שהצליח למצוא אותה: "לא ברחתי. הלכתי באור יום, כי הבטחת לי חופש ולא קיימת..."

איזבלה מצאה עבודה במרחק קצר יחסית מאחוזתו של דומונט, 12 מייל בלבד, כמשרתת בביתה של משפחת ואן ואגנר Van Wagener, משפחה של מתודיסטים לבנים, שהתנגדו לעבדות. איזק ואן ואגנר, בעל הבית, שיחרר אותה מעבדות באופן רשמי וביקש ממנה שלא תקרא לו "אדון", כי אדון יש רק אחד, אלוהים. עכשיו היה שמה החוקי איזבלה ואן ואגנר Isabella Van Wagener. ב 1827, לאחר ביטול העבדות בניו יורק, הגיעה לאוזניה של איזבל השמועה, שבנה פיטר, בן ה 5, נמכר לעבדות לאחוזתו באלבמה, דרום ארה"ב, שם העבדות הייתה מושרשת עמוק. לא היה לה כסף לקנות אותו בחזרה, אך בעזרתם של מעסיקה ושל חברים קוויקרים, היא תבעה את דומונט לדין, בטענה שמכירתו של פיטר לעבדות הייתה לא חוקית. איזבלה העתיקה את מקום מגוריה לקינגסטון, שם התנהלה המשפט ועבדה בביתו של עוה"ד שסייע לה בהליכים המשפטיים. אמונתה הדתית דחפה אותה כל הזמן והעניקה לה את הביטחון שתוכל להצליח במעשיה. איזבלה זכתה במשפט ובנה הוחזר מאלבמה, שם סבל מיחס אלים ונוראי. הייתה זו נקודת ציון חשובה מאד, שכן זו הייתה הפעם הראשונה בהיסטוריה האמריקאית, שבה אישה שחורה זכתה במשפט נגד גבר לבן.

מהיותה חופשיה מכבלי העבדות, איזבלה התקרבה עוד יותר אל הדת, הפכה לאוונגליסטית ולמטיפה נודדת כאשר בדרשותיה הרבתה לדבר על העוול שבעבדות ועל נושאים נוספים שהיו אז ברומו של עולם. היא חשה שזו שליחותה בעולם - "'הרוח" קוראת לי ואני חייבת ללכת " "The Spirit calls me, and I must go". הדבקות הדתית חיזקה את מאבקה למען הצדק ותיקון העוולות החברתיות ואת תפיסתה, שאם מלחמתה זו לא תצליח על פני כדור

הארץ, אזי אלוהים ידאג לעשות צדק בעולם הבא (בקיומו האמינה). היא נהגה לספר שעד המעבר עם בנה פיטר, לניו יורק ב 1829, היא לא ממש הכירה את ישו. עם המעבר לניו יורק, יצאה להטיף ברחובותיה, הדגישה תמיד את אחוות האדם ובמשך תקופה מסוימת גרה ושימשה כמשרתת, בביתו של אלישע פירסון Elijah Pierson, נוצרי אוונגליסטי. אחר כך, בשנים 1833-1834, עברה לביתו של Robert Mathews, ששינה את שמו וקרא לעצמו "הנביא (רוברט) מתיאס", שהיה כנראה רמאי, מייסד "הקולוניה השיתופית של מלכות מתיאס" ושימשה גם שם כמשרתת. הקומונה נקראה "הר ציון" והיא הייתה ממוקמת בכפר סינג סינג. מתיאס פיקח על הכל, כולל מי יהיו בני הזוג. איזבל הייתה השחורה היחידה בקבוצה, מילאה את העבודות הקשות והבזויות ביותר ותרמה כספים כמו האחרים. מתיאס הירבה להכות אותה, מה שעורר אצלה את זיכרונותיה המרים מתקופת העבדות. מתיאס נולד כנוצרי, אך היכרות עם מרדכי מנואל נח, שכנעה אותו שאבותיו היו ממוצא יהודי.

מתיאס הנחיל למאמיניו את האמונה כי הרוחניות מרפאה כל חולי ולכן, כאשר פירסון שהיה חבר בקומונה, חלה, הוא לא טופל ונפטר. מתיאס וסוז'ורנר יחד עם אחרים, הואשמו בגניבה מפירסון ובהרעלתו. איזבלה תבעה לדין את אלו שהעלו טענות אלה בבית משפט, בעילה של הוצאת דיבה. גם במשפט זה התקבלו טענותיה, כך שהיה זה המשפט השני בו ניצחה. את הצד שלה בסיפור, פירסמה בעזרת ידיד שהיה עורך של עיתון מקומי. מאחר שלא היו ראיות נגד מתיאס על ביצוע הפשע, הוא זוכה ועבר למערב המדינה.

THE PROPHET!
 A
FULL AND ACCURATE REPORT
 OF THE
JUDICIAL PROCEEDINGS
 IN THE
EXTRAORDINARY AND HIGHLY INTERESTING CASE
 OF
MATTHEWS, alias MATTHIAS,

CHARGED WITH HAVING
Swindled Mr. B. H. Folger,
 OF THE CITY OF NEW-YORK,
 OUT OF CONSIDERABLE PROPERTY:

WITH THE
Speeches of Counsel, and Opinion of the Court on the motion of the District Attorney, that a Nolle Prosequi be entered in the Case.
 ALSO,
 A Sketch of the Impostor's Character,
 And a detailed History of his Career as a "Prophet," together with many other Particulars, which have not hitherto been published.

BY W. E. FRANK, CONGRESSIONAL AND LAW REPORTER.

NEW-YORK: PRINTED AND PUBLISHED BY W. MITCHELL, 255 BOWERY,
 And may be had of him, and of the booksellers.

1834.

Price Six Cents.

הקומונה התפרקה איפא, ב 1835 ומאז ועד לאירוע ההתגלות, המשיכה איזבלה להתפרנס מעבודות משק בית. בנה של איזבלה, פיטר, עבד בשנים אלה בספינה "Zone of Nantucket" שיצאה לאוקיינוס לצוד לווייתנים. בין 1840 ל 1841, קיבלה איזבלה 3 מכתבים מפיטר, אך עם חזרתה של הספינה אל החוף, ב 1842, הוא לא היה על סיפונה והאימא לא שמעה ממנו יותר לעולם. ב 1843, בגיל 46, חוותה לדבריה התגלות אלוהית נוספת-אור גדול ותחושת אחדות עם האלוהים. מגיל צעיר טענה שהיא שמעה קולות אותם ייחסה לאלוהים, בעיקר כאשר הייתה מתבודדת ביערות. היא אף הכינה מקדש סודי ביער, מסורת אפריקאית שיתכן שלמדה מאימה. במעט השנים בהן חיה עם אימה, היא הפנימה רבים מן הדברים שהאם ניסתה להעביר אליה ולילדיה האחרים. אימה הדגישה תמיד את האמת: לדבר אמת, לא לגנוב ולציית לאדון הלבן. היא גם לימדה אותם שיש אנרגיות חזקות בכוכבים וצריך לשאוף להתחבר אליהן. האמונה בכוכבים הייתה חלק מהמורשת הדתית של האפריקאים, כמו גם אמונה בהרים ובגבעות כהתגלמות אלוהית. איזבלה האמינה בצעירותה בחוקי העבדות, כמו שמאוחר יותר האמינה בהכרח לבטל את העבדות. היא ראתה באדונים הלבנים שלה גם תכונות אלוהיות. כשילדיה בכו מרעב, איזבלה, כאימה לפנייה, העדיפה להכות אותם ולא לתת להם אוכל שלא היה שלהם-המוסר המושתת על האמת, היה ערך עליון בעיניה. גם לאחר ההתגלות האלוהית עליה סיפרה, עדיין לא התחרטה על תקופת העבדות משום שתקופה זו לימדה אותה לדבוק באותם ערכים של אמת. עם התקרבותה אל הדת, רצתה איזבלה ללמוד את כתבי הקודש, אך מאחר שלא ידעה קרוא וכתוב, ביקשה מילדים שיקריאו לה אותם שוב ושוב, כדי שתוכל לזכור אותם בעל פה. היא שינתה את שמה לסוז'ורנר ("נע ונד"; "הלך ארעי") תרות' ("אמת")- היא לקחה על עצמה לשמש כהלך, נע ונד, המגיע לכל מקום כדי להפיץ את האמת. השינוי ביטא איפא מבחינתה, את חירותה האישית החדשה ואת דבקוּתה המוחלטת במתודיזם (זרם בנצרות, שהתפלג במאה ה 18 מן הכנסייה האנגליקנית. אנשיו מאמינים בכך שכל בני האדם יכולים להיגאל, בתנאי שיאמינו בישו וידבקו בתורתו). הקול ששמעה הפעם, הנחה אותה לנטוש את ניו יורק, "סדום השניה" ולנסוע מערבה. סוז'ורנר לא שיתפה את בני משפחתה בשינוי הכיוון האישי הזה, מחשש שינסו לעצור בעדה. היה לה כח שכנוע רב ולא מעט אנשים "חזרו בתשובה" בשל הטפותיה. מאוחר יותר אמרה שאמונתה הדתית הייתה עברה מקור גדול של שלווה נפשית ונחמה לאחר שחוותה חיים כה סוערים: "ישו אהב אותי! ידעתי זאת – הרגשתי זאת! ישו היה הישו שלי. ישו יאהב אותי תמיד. לא העזתי לספר זאת לאף אחד. זה היה סוד גדול. כל מה שאי פעם היה לי נלקח ממני וחשבתי שאם אנשים לבנים ידעו על כך, הם אולי יקחו אותו ממני, לכן אמרתי: אשמור זאת בסוד גדול. לא אגלה לאף אחד" (הציטוט מתוך "Narrative of Sojourner Truth, a Bondswoman of Olden Time", עמ' 159).

האנגלית בה היא משתמשת, משובשת). המסע בו החלה באזורים נרחבים של ארה"ב, היה מסע כפול- הן מסע ציבורי, חיצוני, במהלכו הטיפה על נושאים הקרובים לליבה והן מסע פנימי, מסע אל עצמה ואל גילוייה מחדש כאדם (לא כאישה דווקא, אלא בעיקר כבן אנוש). חייה היו חיים של סבל עצום, אך סוז'ורנר התעלתה מעל לכל והחליטה להגדיר את עצמה מחדש ("להיוולד מחדש"), דרך ערך האמת, ששימש נר לרגליה עד לשחרורה הפיזי והמנטלי. אחד המפגשים המתועדים (אם כי לא בזמן אמת) של סוז'ורנר, היה עם הרייט בריצ'ר סטואו Harriet Beecher Stowe המחברת של "אוהל הדוד תום" ודמות בולטת במאבק נגד העבדות, במחצית המאה ה-19.

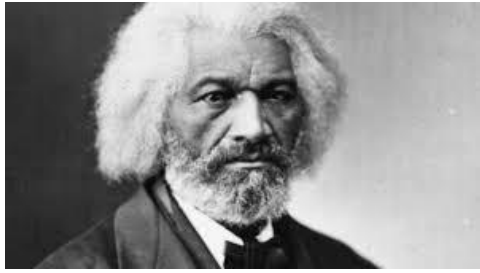
הרייט ביצ'ר סטואו

סוז'ורנר באה לביתה של סטואו בקונטיקט, במטרה לשוחח איתה בנושא. סטואו פירסמה את רשמיה מן המפגש שנים אחר כך, באפריל 1863, בגליון 11, של "אטלנטיק מנת'לי": Sojourner Truth, The Libyan Sibyl Atlantic Monthly 11 (April 1863): 473-481. בין היתר, סטואו מצטטת שיחה שהייתה לסוז'ורנר (תוך שימוש באנגלית העילגת שהייתה בפיה) עם דר' ביצ'ר, מטיף דתי: "סוז'ורנר, הכירי, זה דר' ביצ'ר. הוא מטיף מפורסם מאד. האמנם? היא אמרה והגישה לו את ידה בהסתייגות, תוך שהיא מביטה כלפי מטה, אל ראשו הלבן. כן, שה יקר, אני שמחה לפגוש אותך! יברכך האל! אני אוהבת מטיפים. גם אני סוג של מטיפה. האמנם? אמר דר' ביצ'ר. האם את מטיפה מן התנ"כ? לא מותק, אני לא יכולה להטיף מן התנ"כ - אני לא יכולה לקרוא אפילו לא אות אחת. אם כך, סוז'ורנר, מהיכן את

מטיפה? תשובתה ניתנה בקול חגיגי, שאיפיין אותה ושהשתיק את כל הנוכחים בחדר. כאשר אני מטיפה, יש לי רק טקסט אחד להטיף ממנו ואני תמיד מטיפה ממנו. הטקסט שלי הוא – "כאשר מצאתי את ישו". ובכן, לא יכול היה להיות לך טקסט טוב מזה, אמר אחד הכמרים הנוכחים".

Sojourner, this is Dr. Beecher. He is a very celebrated preacher. "IS he?" she said, offering her hand in a condescending manner, and looking down on his white head. "Ye dear lamb, I'm glad to see ye! De Lord bless ye! I loves preachers. I'm a kind o' preacher myself." "You are?" said Dr. Beecher. "Do you preach from the Bible?" "No, honey, can't preach from de Bible,--can't read a letter." "Why, Sojourner, what do you preach from, then?" Her answer was given with a solemn power of voice, peculiar to herself, that hushed everyone in the room. "When I preaches, I has jest one text to preach from, an' I always preaches from this one. My text is, "When I found Jesus", "Well, you couldn't have a better one," said one of the ministers.

במקביל להטפות הדתיות, הפכה לפעילה אקטיבית מאד במאבק למען ביטול העבדות בארה"ב (התנועה האבולוציוניסטית) ובשנות ה-50 של המאה ה-19, החלה להיאבק גם למען זכויות נשים. עוולות אחרות שרצתה לתקן היו חוסר הסובלנות הדתית, רפורמה בזכויות הבעלות על רכוש והתנאים הקשים ששררו בבתי הכלא בארה"ב. סוז'ורנר הייתה פציפיסטית בדעותיה ובמאבקים השונים שניהלה, אף פעם לא הטיפה לאלימות (מאה שנה מאוחר יותר, יטיף גם מרתין לותר קינג לביטול האפליה הגזעית בארה"ב, בדרכי שלום סבילות, בלי אלימות). מאחר שהאמינה כאמור, בעולם הבא, סברה כי מה שהאדם לא יצליח לתקן, האלוהים בכוחו הרב, יתקן בעולמות העליונים. היא הצטרפה כחברה ל"אגודת נורתהאמפטון למען חינוך ותעשייה", בנורתהאמפטון, מסצ'וסטס Northampton Association of Education and Industry, אגודה שפעלה לביטול העבדות ולקידום זכויות לנשים. יחד איתה פעלו באגודה עוד דמויות מרכזיות במאבקים אלו, כמו פרדריק דאגלס Frederick Douglass (1818-1895), שהיה למנהיג החשוב ביותר של הקהילה האפרו-אמריקאית במאה ה-19, בארה"ב.

גם הוא היה עבד שברח אל חירותו. חברי האגודה חיו יחד כקהילה ("אוטופית") שפעלה כמשק במעגל סגור. ב 1850, פעיל נוסף באגודה, וויליאם לויד גאריסון (1805-1879) William Lloyd Garrison, סייע לסוז'ורנר לפרסם את האוטוביוגרפיה שלה "הנרטיב של סוז'ורנר תרות": "שפחה צפונית" "The Narrative of Sojourner Truth: A Northern Slave". גאריסון היה עיתונאי ורפורמטור לבן, שלחם לביטול העבדות ולהענקת זכויות לנשים. מאחר שסוז'ורנר לא ידעה קרוא וכתוב, היא נהגה להכתיב את זיכרונותיה לחברה לבנה, אוליב גילברט Olive Gilbert, שהעלתה אותם על הכתב. הספר נמכר לא רע וההכנסות איפשרו לסוז'ורנר להמשיך במסעותיה הדתיים ולהטיף. היא גם מכרה כרטיסים ועליהם הדפיסה את המשפט "אני מוכרת את הצל כדי לממן את המהות" "I sell the shadow to support the substance". הכנסותיה מהתמלוגים אפשרו לה לשלם את המשכנתא על ביתה בפירצה, נורתהאמפטון. היא החלה לנאום באינטנסיביות הולכת וגדלה, בעיקר בכנסים שעסקו בזכויות נשים. בשנות ה 50 וה 60 של המאה ה 19, בהעדר אמצעי תקשורת מפותחים, הדיבור בפני קהל היה פופולארי, מה שהקל עליה להופיע בכנסים רבים, למרות שמי ששלטו בתחום, היו גברים לבנים. לסוז'ורנר היה קול נעים ולא פעם שרה לקהלים בפניהם דיברה. היא גם ידעה לעשות שימוש בחוש ההומור הטוב שלה. לרוב התייחסו לדבריה ברצינות גדולה, כמי שדיברה ממקור ראשון על עוולות העבדות ועל חוויותיה כאישה שחורה בארה"ב הלבנה. אך המשימה הייתה קשה, למרות הכל- לא היה פשוט להילחם נגד הדעות הקדומות שהיו לאמריקאים בני התקופה כלפי שחורים וכלפי נשים. ונגד הדעות הקדומות שחשו באופן פרטני, כלפיה, מה שניסתה לסתור בכל כוחה – צבע עורה השחור לא הפך אותה ללא אישה! "בקרב השחורים ישנן נשים; בקרב הנשים ישנן שחורים", צעקה במלוא גרונה! היו לעיתים אנשים שהטילו ספק שסוז'ורנר ונאומות אחרות בנות תקופתה, שלחמו מלחמות דומות, הן בכלל נשים! ישנו סיפור שכנראה לא קרה, אך אנשים עדיין מאמינים באמיתותו, לפיו ב 1858, בעת שנשאה דברים בכנס, צעק לעברה איש מן הקהל שהיא בכלל גבר וכתשובה, היא חשפה את שדיה... לא פעם שרקו לעברה שריקות בוז עוד לפני שהחלה לשאת את דבריה, שריקות שרק הלכו והתחזקו ככל שהקהל נחשף לדעותיה במהלך הדברים. מידי פעם היא הייתה לוקחת איתה את נכדה, סאמי בנקס Sammy Banks, שידע קרוא וכתוב, מה שהיה לעזר רב לסוז'ורנר האנלפביתית.

סוז'ורנר ואחד מנכדיה

לעיתים הייתה מופיעה יחד עם האבולוציוניסט ג'ורג' תומפסון (George Thompson -1804-1878, אבולוציוניסט מליברפול, בריטניה, שהגיע לארה"ב כדי להילחם נגד העבדות). למרות הקשיים הרבים כל כך, שמה של סוז'ורנר הלך לפנייה והיא הפכה למקובלת מאד בקרב האבולוציוניסטים והמצדדים במתן זכויות לנשים. גם אם לא פעם, דעותיה בנוגע לזכויות נשים נחשבו לרדיקאליות. היא דרשה זכות בחירה לכל הנשים כולן, כולל לנשים האפרו-אמריקאיות.

ב 1856 מכרה סוז'ורנר את ביתה בנורתהאמפטון ועברה לבאטל קריק, מישיגן. גם שם המשיכה לנאום והחלה להדגיש גם נושאים כמו הצורך ברפורמה בבתי הכלא האמריקאיים וביטול עונש המוות. בעניין זה, העידה בפני בית המחוקקים המקומי. כשביקרה בווישינגטון הבירה, במטרה לסייע לעבדים המשוחררים שהגיעו ממדינות הדרום ושחשו כמעט לחלוטין חסרי אונים מול "החירות", היא החלה להחתים אנשים על עצומה שדרשה מהממשל לאפשר להם לעבור להתגורר במערב המדינה. היא ניסתה להילחם גם נגד הסגרגציה בתחבורה הציבורית ונסעה רק באוטובוסים שהיו מיועדים ללבנים. בעקבות תקרית שקרתה באחת מנסיעותיה, היא שוב פנתה לבית המשפט. הייתה זו הפעם השלישית שבית משפט קיבל את עמדתה. במהלך מלחמת האזרחים (1861-1865) היא החלה להשתמש בפוליטיקה וסייעה בגיוסם של שחורים לצבא הצפון ובהזרמת אספקה (מזון ובגדים) בעיקר עבורם.

בתקופת המלחמה, חיו בדרום ארה"ב 4 מיליון עבדים שהחזיקו על כתפיהם הדוויות והמצולקות מצליפות השוט, את הכלכלה המקומית. עם סיום המלחמה, הרבתה סוז'ורנר לפנות לקונגרס האמריקאי בדרישה להעניק קרקעות במערב לעבדים משוחררים. טענתה הייתה שרק אם יועברו לבעלותם קרקעות בחינם, העבדים המשוחררים יוכלו לדאוג לעצמם באופן עצמאי ויחשו כבוד עצמי. אך הדברים לא נפלו על אוזניים קשובות. שני נשיאים נפגשו איתה לפחות פעם אחת ונראה שגם הסכימו לשמוע את דעותיה - אברהם לינקולן ויוליסס גראנט. חתימתו של לינקולן ב 1864, על הצו לשחרור העבדים היה אחד הרגעים הבולטים בחייה בהם ראתה סוז'ורנר התגשמות ולו רק חלקית, של חלומותיה.

מעט אחר כך, ב 6 בדצמבר 1865, התקבל התיקון ה 13 לחוקה, שמכריז על ביטול העבדות. מה רב היה אושרה של סוז'ורנר! בנאומה המפורסם, "והאין אני אישה" היא הדגישה את היותה (והיותן של כל הנשים הלא לבנות) שונה מהאישה הלבנה, ורודת הלחיים, שהיוותה את האידאל הנשי בארה"ב של המאה ה-19 (וכמובן, גם במקומות אחרים ובתקופות אחרות). אך טענתה הייתה, שהמראה החיצוני, הצבע, לא צריך להפוך אותה לנחותה, לאישה סוג ב'. כשם שגם אין היא נופלת בכלום, מהגבר ולכן, יש להעניק לה – ולכולן - את אותן זכויות שניתנות לו. בבחירות לנשיאות ב 1872 הגיעה סוז'ורנר לקלפי וניסתה לבחור, אך הדבר לא ניתן לה. היא המשיכה להחתים אנשים על עצומות, בעיקר בדרישה שהממשל הפדראלי יעניק קרקעות בחינם לעבדים משוחררים. פעילותה הענפה נמשכה איפא גם במהלך וגם לאחר תום מלחמת האזרחים ובעצם, עד יום מותה, ב 26 בנובמבר 1883, בבאטל קריק, משיגן. מילותיה האחרונות היו "לך בדרכיו של ישו be a follower of the Lord Jesus". סוז'ורנר הקדישה את חייה לשני נושאים שהיו החשובים ביותר עבורה - חירות ושיוויון. ואת שניהם ניסתה להשיג תוך הצמדות לאמת ובדרכים פציפיסטיות. ב 1970 קראו לספרייה באוניברסיטת ניו פאלץ, ניו יורק, על שמה.

אוטוסטרדה במישיגן קרויה על שמה של סוז'ורנר

ב 2009 הפכה סוז'ורנר לאישה השחורה הראשונה שלכבודה הוצב פסל בקונגרס וב 2014 היא נכללה ברשימת 100 האמריקאים החשובים ביותר שפירסמו מוסדות הסמיתסוניאן.

